



Logboek

Havo

Naam leerling:

Klas:

Keuzebegeleiding Vmbo tl-Havo 2024/2025

1 Inleiding

1.1 Waarom een logboek?

Je hebt gekozen een traject te volgen dat je voorbereidt op de havo. Na je examen vmbo, wil je daar graag je studie vervolgen. De overstap naar havo is een redelijk grote overstap. De docenten geven op een andere manier les, verwachten meer zelfstandigheid van je en de lesstof is anders.

Meer daarover kun je lezen in de paragraaf 'Vaardigheden in de tweede fase'. In dit logboek ga je allerlei 'bewijsmateriaal' verzamelen. Niet alleen cijferresultaten, maar ook studiehouding, planning enzovoort zijn erg belangrijk. Als je het logboek doorbladert, zul je zien dat dat op verschillende manieren wordt getest.

Je zult regelmatig je doelen moeten bijstellen en misschien moet je wel nieuwe doelen bepalen. Laat het logboek ook aan je ouder(s)/verzorger (s) zien.

Ook ga je extra cursussen volgen, die je nog beter voorbereiden op de overstap naar havo. Denk bijvoorbeeld aan lessen Nederlands, Engels, wiskunde A of Wiskunde B

Wat je moet doen, met wie en wanneer vind je terug bij 2: de werkkalender.

1.2 Voor wie is het?

Het logboek is voor jezelf, maar ook voor je docenten, je ouders/verzorgers, je begeleider. Je zult veel in dit logboek werken, zorg dat het er netjes uitziet. Het is eigenlijk je visitekaartje voor de havo.

2. Werkkalender havo doorstroom

Voor begeleiders, leerlingen en ouders

| Activiteit | Periode / datum¹ | Door wie en met wie |
|---|------------------------------------|---------------------------------------|
| Uitleg over logboek en werkkalender | November 2024 | Begeleider met doorstroomgroep |
| Start eventuele extra lessen in wiskunde A en B | Juni 2025 | Vakdocenten |
| Klassikaal invullen onderdeel 6: enquête Leerkwaliteit deel 1, scores bepalen en bespreken | November 2024 | Begeleider met doorstroomgroep |
| Klassikaal invullen onderdeel 6: enquête Leerkwaliteit deel 2, scores bepalen en bespreken | November 2024 | Begeleider met doorstroomgroep |
| Klassikaal invullen onderdeel 6: enquête Leerkwaliteit deel 3, eindscores invullen en bespreken | December 2024 | Begeleider met doorstroomgroep |
| Onderdeel 7: evaluatie van de vakken invullen | Februari 2025 | Leerling |
| uitleg logboek en onderdeel 3 | Januari 2025 | De school; met ouders en leerlingen |
| Onderdeel 8: leerdoelen bepalen, invullen en aan ouders laten zien om te paraferen | februari 2025 | Begeleider en doorstroomgroep, ouders |
| Onderdeel 9: checklist deel 1 invullen | April 2025 | Begeleider met individuele leerling |
| Onderdeel 9: checklist deel 2 invullen | April 2025 | Vakdocent |
| Onderdeel 10: opnieuw leerdoelen bepalen bespreken van advies | April/ mei 2025 | Begeleider met leerling en ouders |

3. Informatie tweede fase-havo

Voor ouders en leerlingen

Vaardigheden in de tweede fase

Leerlingen die de bovenbouw van de havo 'bezoeken' worden voorbereid op het volgen van een studie aan het hbo. Dit vraagt een zelfstandige werkwijze.

Over welke vaardigheden moet je onder andere beschikken:

- zelfstandig kunnen plannen en werken;
- grotere hoeveelheden stof ineens kunnen bestuderen;
- inzicht en overzicht hebben;
- presentaties verzorgen;
- en in het algemeen meer tegelijk en meer zelf doen.

De meeste leerlingen (ook havo 3-leerlingen) beheersen aan het begin van het vierde jaar nog niet alle vaardigheden die nodig zijn voor de tweede fase.

Wat zijn de grote verschillen als je de theoretische leerweg en de bovenbouw havo naast elkaar zet?

Op havo:

- teksten langer, ook in een vreemde taal;
- onderwerpen complexer en staan verder van de leerlingen af;
- er wordt meer inzicht en meer analytische en abstraherend vermogen van leerlingen gevraagd;
- leerlingen moeten zelf kennis en vaardigheden toepassen in nieuwe contexten;
- ze moeten grote lijnen zien en juiste conclusies kunnen trekken, steekhoudende argumenten geven, complexe grafieken begrijpen.

Kortom: er wordt een beroep gedaan op complexe (denk)vaardigheden.

Lastige punten voor tl-leerlingen

TL-leerlingen zullen in het algemeen bij binnenkomst in havo-4:

- moeite hebben met de grote hoeveelheden ingewikkelde lesstof en (grote hoeveelheden) abstracte lesstof die ze meestal zelfstandig moeten verwerken;
- moeite kunnen hebben met zelfstandig werken en plannen, omdat zij voor het tl-eindexamen en de voorbereiding hierop redelijk aan de hand meegenomen worden.
- In de tl is er veel controle op huiswerk, in de tweede fase zal dat minder zijn.

Mogelijke voordelen die tl-leerlingen kunnen benutten .

- Tl-leerlingen zullen waarschijnlijk bij binnenkomst in havo 4 snappen hoe een PTA werkt.
- Tl-leerlingen zijn al een keer in twee jaar tijd naar het examen geleid en hebben examenervaring achter de rug.

Toelatingseisen havo 4

Voor toelating tot havo 4 geldt maar 1 voorwaarde je moet 7 vakken vmbo-vakken hebben die aansluiten bij één van de 4 havo-profielen.

Havo-profielen

Alle havo-profielen hebben een gemeenschappelijk deel, deze vakken volgt iedereen: Nederlands, Engels, maatschappijleer, culturele en kunstzinnige vorming, lichamelijke opvoeding.

Er zijn 4 verschillende profielen:

Natuur & Gezondheid, verplichte vakken zijn: scheikunde, biologie en wiskunde A of B.

Natuur & Techniek, verplichte vakken zijn: scheikunde, natuurkunde en wiskunde B.

Economie & Maatschappij, verplichte vakken zijn: geschiedenis, economie en wiskunde A.

Cultuur & Maatschappij, verplichte vakken zijn: een moderne vreemde taal (Frans of Duits) en geschiedenis, 1 maatschappijvak en 1 cultuurvak.

Voor meer informatie over de profielen kun je terecht op: talent.qompas.nl

De decaan kan je ook meer vertellen over profielkeuzes en eventuele vervolgstudies die daarbij horen.

3.5 Mbo of havo?

Voor leerling en begeleider

Na vmbo-tl kun je verder studeren op het mbo of de havo. Wat wil jij?

| vraag | datum |
|--|-------|
| Ik wil naar de havo (en niet naar het mbo) omdat... | |
| Ik denk dat ik geschikt ben voor de havo, omdat... | |
| Ik weet al wat ik na de havo wil gaan doen, namelijk.... | |
| Ik heb de havo profielen al bekeken en ga het volgende profiel kiezen..... | |

3.6 Enquête Leerkwaliteit

Voor docent/begeleider en leerlingengroep

In de groep invullen. Omdat het veel vragen zijn, doe je eerst deel 1 en later deel 2 en 3. Lees eerst alle vragen van deel 1 door en vraag de docent als je iets niet snapt. Vul dan individueel jouw antwoord in. Daarna pak je de sleutel erbij (par. 3.11) en vul je die in. Samen met de groep en je docent bespreek je de uitkomsten: wat doe je al goed en wat kan beter.

| Nr. | Sessie 1 Vraag | Antwoord | |
|-----|---|------------------------------------|---|
| 1. | Voordat ik begin met leren, zet ik op een rijtje wat ik al weet over het onderwerp. | O vaak niet waar O meestal waar | A |
| 2. | Voordat ik met leren begin, vraag ik me af waarin ik goed ben en waarin ik minder goed ben. Ik bepaal dan aan welke onderdelen van de leerstof ik daarom meer of minder aandacht moet besteden. | O vaak niet waar O meestal waar | B |
| 3. | Voordat ik met mijn huiswerk begin, maak ik een schatting van de tijd die ik voor mijn huiswerk nodig zal hebben. | O vaak niet waar O meestal waar | C |
| 4. | Als ik de spelling van een woord goed moet leren, zorg ik er eerst voor dat ik de betekenis ken. | O vaak niet waar O meestal waar | E |
| 5. | Als ik een (exact) probleem moet oplossen, vraag ik me af of het probleem lijkt op een type probleem dat ik al ken. | O vaak niet waar O meestal waar | J |
| 6. | Ik zoek het verband tussen feiten en de grote lijnen binnen de leerstof. | O vaak niet waar O meestal waar | G |
| 7. | De omschrijving van een moeilijk begrip leer ik niet alleen letterlijk uit mijn hoofd, maar probeer ik ook in eigen woorden te geven. | O vaak niet waar O meestal waar | F |
| 8. | Ik kan er tegen dat ik een deel van het verhaal nog niet helemaal begrijp, als ik de grote lijn maar kan volgen. | O vaak niet waar O meestal waar | H |
| 9. | Ik toets mezelf na het leren door vragen te verzinnen en antwoorden te bedenken. | O vaak niet waar O meestal waar | K |
| 10. | Als ik tegen huiswerk opzie, stel ik mezelf een beloning in het vooruitzicht. | O vaak niet waar O meestal waar | L |
| 11. | Als ik mijn huiswerk maak, laat ik mij niet afleiden door te denken aan dingen die ik leuker vind. | O vaak niet waar O meestal waar | M |
| 12. | Ik ben niet bang om vragen te stellen, ik zal vast de enige niet zijn die het niet begrijpt. | O vaak niet waar O meestal waar | D |
| 13. | Ik spreid het leren van een proefwerk over een paar dagen. | O vaak niet waar O meestal waar | C |
| 14. | De plaats waar ik leer zit niet vol met mogelijkheden om mijn aandacht af te leiden. + | O vaak niet waar O meestal waar | M |
| Nr. | Sessie 2 Vraag | Antwoord | |

| | | | |
|-----|--|--|---|
| 15. | Als ik eigenlijk met mijn huiswerk moet beginnen, zoek ik niet naar excuses om eerst nog wat anders te doen (hond uitlaten, even chatten, boek uitlezen, leuk tv-programma kijken, enz). | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | L |
| 16. | Als ik mezelf overheer, zorg ik ervoor dat ik mezelf niet voor de gek houd. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | K |
| 17. | Vóór ik een onderwerp ga bestuderen, vraag ik mezelf af waar het eigenlijk over gaat. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | H |
| 18. | Als ik de omschrijving van een begrip leer, doe ik er ook altijd een voorbeeld bij. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | F |
| 19. | Bij het leren van grote stukken tekst maak ik een schematische samenvatting. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | G |
| 20. | Als ik een exacte opgave moet maken, probeer ik eerst of ik met een getalvoorbeeld meer duidelijkheid over het probleem kan krijgen. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | J |
| 21. | Als ik woordjes moet leren, gebruik ik pen en papier. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | E |
| 22. | Als ik een werkstuk, verslag of iets dergelijks moet maken, maak ik een tijdsplan, waarin ik aangeef wanneer ik bepaalde onderdelen af moet hebben. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | C |
| 23. | Voordat ik met mijn huiswerk begin, bepaal ik op welke manier ik ga werken (doorkijken, schema's). | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | B |
| 24. | Voordat ik begin met leren, denk ik na over wat er van me verwacht wordt – wat moet ik nu eigenlijk kennen en kunnen. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | A |
| 25. | Voordat ik met leren begin, maak ik een schatting van de tijd die ik per vak nodig zal hebben. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | C |
| 26. | Als ik woordjes of moeilijke begrippen moet leren, overheer ik mezelf schriftelijk. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | E |
| 27. | Als ik een exacte opgave moet maken, zet ik alle gegevens om in een schema of een plaatje. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | J |
| 28. | Ik kan gerichte vragen stellen. Dus niet zo iets als 'Kunt U het nog een keer helemaal uitleggen.' maar 'Het antwoord op vraag 3c snap ik nog niet.' | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | D |
| 29. | Het kost mij weinig moeite om meer dan een uur achter elkaar door te werken. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | M |
| 30. | Wanneer ik een tekst lees of naar de leraar luister, probeer ik de hoofdzaken van de bijzaken te onderscheiden. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input type="radio"/> meestal waar | G |

| Nr. | Sessie 3 Vraag | Antwoord | |
|-----|---|------------------------------------|---|
| 31. | Voordat ik met het leren van een proefwerk begin, zoek ik in mijn aantekeningen wat er in de les verteld is over hoofd- en bijzaken, aanpak en te verwachten proefwerkonderdelen. | O vaak niet waar O meestal waar | B |
| 32. | Voordat ik met leren begin, probeer ik aan de hand van titels, kopjes, dik gedrukte woorden en tekeningen na te gaan waarover de stof gaat. | O vaak niet waar O meestal waar | A |
| 33. | De les vóór een repetitie bereid ik voor door op een rijtje te zetten welke vragen ik nog heb. | O vaak niet waar O meestal waar | D |
| 34. | Wanneer ik leer, ga ik niet alleen stap voor stap na of ik de uitleg begrijp, maar kijk ik ook naar de hoofdzaken en hoe die in de grote lijn van het verhaal passen. | O vaak niet waar O meestal waar | H |
| 35. | Om erachter te komen of ik begrijp wat ik aan het leren ben, probeer ik na een paragraaf de inhoud in mijn eigen woorden na te vertellen. | O vaak niet waar O meestal waar | K |
| 36. | Als ik veel of moeilijk huiswerk heb, verdeel ik de leerstof in kleinere stukken. | O vaak niet waar O meestal waar | L |
| 37. | Geluiden in huis leiden me zelden af bij het maken van mijn huiswerk. | O vaak niet waar O meestal waar | M |
| 38. | Ik laat altijd een pauze (minstens een half uur) vallen tussen het leren en het mezelf overhoren. | O vaak niet waar O meestal waar | K |
| 39. | Ik ga na hoe een belangrijk begrip past in de grote lijn van het onderwerp waar we mee bezig zijn. | O vaak niet waar O meestal waar | F |
| 40. | Ik maak een schema van wat ik lees of van de leraar hoor. | O vaak niet waar O meestal waar | G |
| 41. | Als ik een (exact) probleem moet oplossen, geef ik het probleem in eigen woorden weer. | O vaak niet waar O meestal waar | J |
| 42. | Als ik bij het leren van woorden een bepaald woord niet kan onthouden, verzijn ik een ezelsbruggetje. | O vaak niet waar O meestal waar | E |
| 43. | Als ik veel of moeilijk huiswerk voor een vak heb, verdeel ik dat over een paar dagen. | O vaak niet waar O meestal waar | C |
| 44. | Als het mogelijk is, leid ik de betekenis van een onbekend woord af uit het verhaal waarin dat woord wordt gebruikt. | O vaak niet waar O meestal waar | E |
| 45. | Ik probeer onderwerpen die bij een vak los van elkaar worden behandeld met elkaar in verband te brengen. | O vaak niet waar O meestal waar | G |
| 46. | Bij leerwerk waarin ik veel in mijn geheugen moet prenten overhoor ik mezelf schriftelijk. | O vaak niet waar O meestal waar | K |

Uitkomsten van de enquête Leerkwaliteit:

Na deel 1: Heb je de sleutel ingevuld? Dan weet je nu al of er een vaardigheid is waar je mee moet oefenen. Zo ja, noteer deze hier kort (maximaal drie, mag in je eigen woorden).

Na deel 2: Noteer kort de belangrijkste dingen die je nog moet verbeteren (3 maximaal).

1.

2.

3.

Na deel 3: Noteer kort de belangrijkste dingen die je nog moet verbeteren (3 maximaal).

1.

2.

3.

3.8 Leerdoelen bepalen

Voor leerling, begeleider en ouder

Wat vind je van de uitkomsten van de enquête Leerkwaliteit (par. 3.6)?

Wat valt je op aan de evaluatie van vakken (par. 3.7)? Is er iets dat beter moet?

Bepaal voor jezelf drie leerdoelen waar je de komende tijd aan gaat werken. Vervolgens schrijf je op, hoe je dat gaat aanpakken

Bijvoorbeeld: ik wil mijn schrijfvaardigheid bij de talen verbeteren, dit ga ik doen door de woordjes of zinnen die ik moet leren vaak op te schrijven en dit te herhalen.

Leerdoel 1

Leerdoel 2

Leerdoel 3

Laat je leerdoelen checken door je begeleider

Paraaf begeleider

Paraaf ouder(s)/verzorger(s)

Ruimte voor opmerkingen van je ouder(s)/verzorger(s)

Ruimte voor overige opmerkingen

3.9 Checklist

Voor begeleider, vakdocenten en leerling

Deel 1: samen met je begeleider invullen. Hiermee kan je begeleider samen met jou ontdekken wat de oorzaak is van eventueel verschil tussen je verwachtingen en je studieresultaten. Uiteraard kunnen je begeleider en jij deze lijst ook eerst individueel invullen en dan de scores vergelijken.

Deel 2: door vakdocenten laten invullen. Doel van de lijst is dat vakdocenten het beeld van wat jij kan, indien nodig, helderder maken. In deze 'doorvraaglijst' wordt ingegaan op (vak)specifieke vaardigheden.

Ingevuld door: _____

Functie/vak: _____

Deel 1:

| Cognitieve component | Juist | | Onjuist | |
|--|--------------|---|----------------|---|
| De leerling is snel van begrip | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan zijn gedachten goed verwoorden | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan zijn gedachten goed op papier zetten | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan structuur aanbrengen in gegevens en informatie | 1 | 2 | 3 | 4 |
| Emotionele component | | | | |
| De leerling kan oorzaken van eigen succes/falen waarnemen en bespreken | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling is ambitieus en/of heeft behoefte aan ontplooiing | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan met kritiek omgaan | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan weerstand bieden aan afleiders | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan impulsieve reacties controleren | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan omgaan met stress | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling is sociaal vaardig | 1 | 2 | 3 | 4 |
| Extra | | | | |
| De leerling is gezond | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling heeft voldoende praktische aanleg | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling is goed in spel/sport | 1 | 2 | 3 | 4 |
| De leerling kan goed met de computer omgaan | 1 | 2 | 3 | 4 |

Overige opmerkingen, bijvoorbeeld over dyslexie, faalangst:

Deel 2: doorvraaglijst

Naam docent: _____

Vak/functie: _____

De volgende vragen graag beantwoorden in relatie tot het eigen vak en de 'gemiddeld succesvolle' leerling. Met een rondje kun je aangeven of de uitspraak past of niet. Als je het antwoord niet weet, sla die uitspraak dan over.

| Vakkennis | Juist | Onjuist |
|---|--------------|----------------|
| De leerling heeft voldoende vakkennis (vergeleken met jaargenoten) | 1 2 3 4 | |
| De leerling is snel van begrip/kan het theoretisch denkniveau van het vak aan | 1 2 3 4 | |
| De leerling weet hoe hij de vakkennis moet toepassen | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan samenwerken | 1 2 3 4 | |
| Vakspecifieke vaardigheden (in te vullen voor zover van toepassing op het vak) | | |
| De leerling overziet grammaticale constructies en past deze goed toe | 1 2 3 4 | |
| De leerling heeft goed ruimtelijk inzicht | 1 2 3 4 | |
| De leerling heeft voldoende rekenvaardigheden | 1 2 3 4 | |
| De leerling heeft voldoende abstractievermogen | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan hoofd- van bijzaken onderscheiden | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan het geleerde in nieuwe situaties toepassen | 1 2 3 4 | |
| Sturing van eigen leren | | |
| De leerling kan zelfstandig werken/opgaven oplossen | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan zich oriënteren op een probleem | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan een actieplan opstellen | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan zich aan de (eigen) planning houden | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan duidelijk maken hoe hij leert | 1 2 3 4 | |
| De leerling checkt regelmatig of hij op de goede manier leert | 1 2 3 4 | |
| Sturing van de eigen motivatie | | |
| De leerling kan doorzetten, ook als het even tegenzit | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan initiatieven nemen/op tijd beginnen | 1 2 3 4 | |
| De leerling kan negatieve gevoelens (tijdelijk) opzij zetten | 1 2 3 4 | |
| De leerling toont voldoende inzet | 1 2 3 4 | |
| Kennis van de eigen motivatie | | |
| De leerling weet waar hij goed in is | 1 2 3 4 | |
| De leerling heeft een reëel zelfbeeld | 1 2 3 4 | |
| De leerling heeft zelfvertrouwen | 1 2 3 4 | |
| De leerling vindt het vak leuk/interessant | 1 2 3 4 | |

Oordeel van de begeleider: vind je de leerling geschikt voor havo?

- Indien je de leerling geschikt vind voor havo, welk profiel acht je het meest passend bij zijn/haar capaciteiten/interesses?
- CM, EM, NG, NT (eventueel twee profielen omcirkelen)

Welk ander onderwijs vind je passend?

Motivatie voor je advies

3.10 Opnieuw leerdoelen bepalen

Voor leerling en begeleider

Als je bekijkt wat je docent(en) in de checklist hebben ingevuld, dan vallen je misschien dingen op. Misschien zijn er dingen aangegeven waar je zelf even raar van op kijkt. Die ga je met je begeleider bespreken. Met je begeleider ga je, met de gegevens die we verzameld hebben, opnieuw leerdoelen bepalen. Hiervoor gaan we ook kijken naar de cijfers die je hebt gehaald.

Wat valt je op aan de checklists die zijn ingevuld?

Schrijf nu je nieuwe leerdoelen op. Je mag je eerdere leerdoelen ook bijstellen.

Leerdoel 1

Leerdoel 2

Leerdoel 3

Laat je leerdoelen checken door je begeleider

Paraaf begeleider

Paraaf ouder(s)/verzorger(s)

Ruimte voor opmerkingen van je ouder(s) / verzorger(s):

Ruimte voor overige opmerkingen

3.11 Sleutel enquête Leerkwaliteit

In de enquête Leerkwaliteit (par. 3.6) heb je achter elke vraag een letter zien staan.

Welk antwoord heb je aangekruist?

- Heb je bij een vraag 'meestal waar' aangekruist? Dan maak je hieronder een bolletje zwart bij de letter die achter de vraag stond.
 - Heb je 'vaak niet waar' aangekruist? Dan maak je hieronder geen bolletje zwart.
- Voorbeeld

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | Voordat ik begin met leren, zet ik op een rijtje wat ik al weet over het onderwerp. | <input type="radio"/> vaak niet waar <input checked="" type="radio"/> meestal waar | A |
|---|---|---|---|

Invullen

| Letter | Vaardigheid | Waarom belangrijk? |
|------------|-------------------|--|
| A ○○○ | Oriënteren | Van tevoren bepalen wat je moet leren en wat je al weet. Noodzakelijk om nieuwe kennis gestructureerd in je hoofd op te slaan. |
| B ○○○ | Aanpak kiezen | Door je sterke en je zwakke kanten te bepalen, weet je ook welke aanpak voor jou het beste is. |
| C ○○○○○ | Plannen | De opdracht in overzichtelijke stukken onderverdelen, een tijdschema maken, afspraken maken (met jezelf) over wanneer iets klaar moet zijn en vooral: je aan je planning houden. |
| D ○○○ | Vragen stellen | Je leraar is er niet voor niets, gebruik zijn kennis en kunde. Stel vragen als dat nodig en mogelijk is, stel vragen waar je wat aan hebt. |
| E ○○○○○ | Memoriseren | Memory = geheugen. Memoriseren = iets in je geheugen prenten zodat je het niet meer vergeet. Het gaat hierbij vooral om feiten die niet makkelijk in je geheugen blijven hangen, omdat ze in het begin op zichzelf staan en niet in een context zitten (bijvoorbeeld woordjes leren). |
| F ○○○ | Begrippen leren | Ook een vorm van memoriseren, maar nu gaat het om begrippen die in een context staan (bijvoorbeeld bij aardrijkskunde, geschiedenis, de exacte vakken). |
| G ○○○○○ | Schematisch leren | Bij veel vakken wordt de leerstof aangeboden in een (lang) verhaal. Dat kun je letterlijk uit je hoofd leren (veel succes), je kunt ook op zoek gaan naar de structuur van het verhaal. Zo maak je het jezelf makkelijker om de grote lijn te vinden, de hoofdzaken te onderscheiden van de bijzaken en uiteindelijk om het zelf na te kunnen vertellen. |
| H ○○○ | Leerstrategie | Sommige mensen zijn deelstrategen: ze moeten alle details snappen van het onderwerp, anders snappen ze het geheel niet. Anderen zijn totaalstrategen. Zij kijken naar de grote lijn en stappen over de details heen. Een deelstrateeg maakt hier weinig hokjes zwart. Hij moet leren eerst naar de grote lijn te kijken. |

| Letter | Vaardigheid | Waarom belangrijk? |
|--------|-------------|--------------------|
|--------|-------------|--------------------|

| | | |
|----------------|--|--|
| J O O O O O | Contextrijke exacte problemen oplossen | Problemen oplossen, puzzelen, een 'verhaaltjesopgave' oplossen. De exacte vakken zitten er vol mee. Het oplossen van zulke problemen is geen kwestie van geluk of van een magisch inzicht dat je wel of niet hebt, het valt wel degelijk te leren. |
| K O O O O O | Controle van het resultaat | Wacht niet tot je de uitslag van de repetitie of het tentamen krijgt. Beoordeel zelf of je je doel bereikt hebt, door te controleren of je geleerd hebt wat je moest leren en of je dat inderdaad beheerst. |
| L O O O | Motivatie | De wil om je doel te bereiken is vaak belangrijker dan je talenten. Maar dit is niet iets dat je overkomt, je hebt hier zelf invloed op. |
| M O O O O | Concentratie | Concentreren = je aandacht bij je werk houden, je niet af laten leiden. Geconcentreerd werken is doeltreffend en efficiënt. Jij bepaalt of je geconcentreerd bent of niet en niet iets of iemand anders. |

Uitslag

- Alle 47 bolletjes zwart gemaakt? Uitslag: je leer kwaliteit is uitstekend!
- Tussen de 30 en 46 bolletjes zwart gemaakt? Uitslag: niet slecht maar je kunt je leer kwaliteit verbeteren, ga oefenen met de vaardigheden waarbij je nog geen of weinig bolletjes zwart gemaakt hebt.
- Minder dan 30 bolletjes zwart gemaakt? Uitslag: helaas, je leer kwaliteit is (nog) onvoldoende, ga flink oefenen want om succesvol naar de havo te kunnen moet je score boven de 30 zwartgemaakte bolletjes
-